

ACC. N:R M. 10740:1-15

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland Upptecknat av: Fru Goda Bursén
Härad: Västbo Adress: Knavrabo, Sm. Burseryd
Socken: Burseryd Berättat av: Densamma
Uppteckningsår: 1948 Född år 1883 i Spæbo, Sm. Burseryd

svan i LUF 59

När den nya tiden kom till bygden.

LUF. 59.

Skriv endast på denna sida!

"bonnen"

Här på orten voro bönderna hårt skuldsatta
"fattig" på attanhundraålet 18 hundraålet sista
hälft så nästan varje hemmansägare hade
ett ätka arbete, hustrun och "bana" barnen
som voro många små snåra och slantia 8 a
10. även 12 till antalet fingo arbeta på jorden
samt sköta kreaturen. Hustrun fick många
gånges köra till ^{eden} "gård" kvarnen med ett par
koer och hade hon inga tamda "kö" tjé-lyd
fick "hu" hon ta en "unge" må tjé köra "saa"
säden och sen mjölet hem. Tågen var
så lång ofta af $\frac{1}{2}$ mil och ibland 7-8 kilome-
ter ja har gjort många "redna" sådana reser.
Den "ane" ena "daen" dagen "ginge" ginga
vi te kvarnen o den andre hämtade vi
mjölet. där ja va en sextan a sjuttan
år kunne ja köra en span korn eller
lika "möe" mycke "kör" råg men jag måste

"öla" vila på "stana" stenar många gånger.
"lägen" vägen var så krokig och backig och
"böra" bördan "blå" så "tung" tung te sist.
tvän havre samt hackelse av råghalm
skulle malas till grisar och grisasuggor, hav-
ren måste en del blandas till rågen och bakas
till bröd åt de "männa" myckna folket.
Min mor stadelina odlade lin, det skulle sås,
"lukas" rensas, ryckas upp, "rias" hängas på
stolar till torkning, repas samt läggas i "raer"
sader på en gräsvak till rötning. Det skulle
bredas mycke tunt, ligga kvar där i tre
veckor, räpas upp och torkas. Sedan till
"basta" badstun att torka över natten för
att upps i arla morgonstund att bryta
"tonen" linet, först "bräka" sedan torka det
samt klyfta och sedan snoddas då varje lock
som man höll i handen till en brua och

24 brues en himme då va det som en bunt.
Sedan skulle linet häckas, skilja "blånorren"
tovarna från linet "tågorna" och sedan börja-
de vi att spinna ja och min syster Jenny
sagan blånor som hängdes på en klyka.
utseendet var sådant det kallades spina
och sattes fast vid sidan om rullen på spinnsacken.
Ellin mor sagan lintågorna det skulle spinnas
fint det skulle vara till vargs till väven,
ja och min syster vore för små att spin-
na väl som det sades, endast 9-11 år men vi spann
så väl vi kunde. Och sen skulle garnet "lakas"
eller som det nu kallas bykas. Vi hade en "lakesa"
med ett runt hål ovanför botten som luten
skulle rinna av garnet, nå vi bykade.
Lakesäen va gjord av fura kärnvirke och
"bänjäsarna" ^{bändjäsarna} utå "spingade" klurva vidje-
gränsar "slyor". Sedan sattes säen på en
"bänjörn" kallades "jöras" t. e. x. spansjöras byttjöras ^{en spann} med ^{med stort}

"bäck" eller pott med tre "fötter" på eller steg
samt en bajer innder som luten skulle renna
i. Sedan lades några flaskor på botten an-
nars några björkvedsträd sedan ett "skynke"
av gammal sliten väv eller en utsliten
blaggansskjorta, därpå en stor påse björk-
aska, den skulle siktas ren från kol och annat
skräp, den fick ej vara blandad med aska av an-
nan ved för då blev garnet fläckigt. askan
var mycket färlig för då blev garnet gult
i stället för vitt. Man kokade vatten så över
askepåsen och så fick man lut sen lades
garnen i karet ett skynke över dem, garnen
skulle ha legat i kallt vatten ett par dagar
innan för att laggas blöta i bykekaret.
Sen kokades vatten och lut så man kunde se
över garnet med en 20 à 25 gånger efter
varandra en 25 à 30 kaniner varje gång.

Det hela tog en kväll till kl: 2.00 på natten för
sedan vid 5 draget på "makanen" morgonen
skulle då "bösta" klappas och skätjas. Flapp-
trädet kallades "böstet" och tavla kallades
böstetavla. Det var en plank på två långa
och två kortare "fötter" steg. Sen lades garnet
i vatten ett par dagar till. vreds upp hängdes
på stänger i solen att bleckas sen omsades och
vändes på dem i 3 veckors tid, om det regnade
och smödde var det ett bra bleckningsmedel.
Sedan började vävningen tåggarnet till varphå-
nagarn till väft vävsättet enskeft och då
kallades tyget blaggan det användes till
skjortor till män, fär och medaljar till moss
särskar. Pruntinnrens finnen syddes i två delar,
halva linnet och armarna syddes av vävd
"hörvär" lingarn till varp och väft vävsätt
kyperet det blev mjukare det kunde också vi

6

barn hava, men mors linne skulle hava det
groom tyget efter midjan till nedom benåna
en bit för linnet var ju både daglinne och
nattlinne. eller linnet användes också till mycket
annat som bresenningar som vi otyade själva
täckesfoder, mattvarp, duktyg, servetter samt
"mjölgråsar" säckar allt att användas i hem-
met men med olika värsätt. Här var en
gubbe som kallades Hjultorn som bodde på
ett torp, jag tycker mig minnas att hustrun
hete Sara hon vävde hårtäcken utav möthår
till väft samt lingarn till varps dessa
användes att lägga på länghalmen i sängar-
na och den användes också som filtår vilka
ej fanns då. Hårtäckena vävde hon i mönster
ränder, rutor, stjärnor mycket granna. I
senare tider vävde vi madrasser och
"putor" dynor med lingarn till varps

och "nappregarn" "napp" kallas stickkylle till
"väft" inslag. Bolster en stor dyna fylld
med hackelse i stället för madrass.
Handukar vävde vi med lingarn till varps
och Toogarn till inslag. Kypert vävs åt
utan bårder, lakan vävdes i samma stycke
sedan blöttes hela ~~tyg~~ tygkuntren i kokande
vatten, lades ut på gräsmattan om våren
att bleeka någon vecka och vävstycket
vändes varje dag om det regnade var det bra
annars måste det blötas någon gång. Sedan
började man sy för hand allt som behövdes
i huset vi hade ingen maskin. Handukar
små fyrkantiga och lakan endast så li
räkte över "panta" den långa dynan, örn-
gott hade vi g. d. 15 à 20 linneas
"töne" lin. måste en bonde ofta var och
varannat år till en familj på 6 à 9-12
personer.

och har alla dessa arbeten upphört eller slutat.
barnantalen äro små eller ringa i Spåbo
by är 8 gårdar. Där brukas 2 gårdar av 2 st.
bröder jämte en systers på varje gård som
hushållerska, en gård brukas som binäring
till en annan en är skött utav en bonde
som bor en 6 kilometer därifrån där han
har jordbruk som binäring men annars idkar
kreaturshandel. En gård skötes av son och
moder, en annan av ensam son jämte en
sjuk systers, alltså endast av 2 par gifta
hushåll skötes jorden. Härdarna ägas utav
de manliga brukarna som nu äro öfver medel-
åldern. Alla systersoner äro på andra orter
samt många i America. Dom båda gifta
bönderna ha sina fädernehem, som de
 varit i America och ~~kanat~~ ^{kanat} sparas för att
köpa, den ene i 7 år den andre i 11 år.

Här är stor brist på arbetskraft, dom gamla
hava lämnat detta jordiska, en del unga också
men många hava utvandrat till America.

I början på 1890 talet utvandrade ifrån denna
lilla församlingen på 7 à 800 hundra
medlemmar en 12. 14. à 16 st personer
åt gången varje år i flera år samt flera
hundra på en 20 års tid. Det var ungdomar
i 18-25 års åldern. En del gifta män reste
över flera gånger, först för att tjäna
pängar sedan hem med dem att lösa
ut skulderna, tillbaka till America igen
för att tjäna pengar till resa för den
"störste" äldste pojken sedan fick han
hjälpa småsyskonen över så fört de
växt till sig lite. Flickor och pojkar
vilket det fluss i hemmet och sedan
reste Fadern hem för att med hustruns

hjälp sköta hemmet. Här var hem
här alla barnen reste en 6. 8. å 10 st.
men "när" när de gått våra år var alltid
någon hemma och hälsade på. Många
hem har glädjen varit stor vid återseendet
och många fattiga "bönder" bönder och tor-
pare har fått många dolloar att hjälpa
fattigdomen ur husen. Här & på orten
har fattigdomen varit stor bland både
torpare och bönder en god tid in på 19 de
århundradet. I vart och varannat hem här
nu under krigsåren har det kommit gåvo-
paket från Americka, abnarrackor, brev
och julkort samt många prångar till för-
äldrar, syskon, grannar och vänner.
Här har kommit till fattiga, sjuka samt
till "fattistova" äldre domshemmet stora
julkpaket med många sorters gattes k.a.t.

hätte när vi hade lite och nu risgryn
jämlte mycket annat. Det är 2 st flickor
Hilda & Frida Lindes födda och uppfösta
i ett fattigt föräldrahem ibland 8 syskon
deras fader var ~~ett~~ "knekt" soldat. Då di
voro älst i barnskaran började tjämare-
livet redan i skolåldren och har-a dögätt
den äldsta till 67 år den andra till 69 men
arbetar ännu i America för att sända
paketes och pengas till syskon & syskon-
barn samt vänner och bekanta. Här är
senä steniga och backiga hemman så i mitten
av 18 hundratalet började männen och pojkar
här på orten att utvandra till Tyskland
för att förtjåna sitt uppehälle andra åter
tog knektapengas och så ett torp att
alla upps för att kunna försörja hustru
och barn. Här har varit många knektatorp.

och här några knektars namn som bott här
på torpen i skogarna runt i socknen.
Kraft, Foss, Sten, Skjolt, Kleito, Spång,
Klint, Lann, Hög, Tåps, Brodd, Frejd men
byggelämbet va allti en efter dessa namn
t. e. x. Stenen, Lannen osv. Men i senare tid
togs deras söners dom som "blå" blevo soldater
andra namn t. e. x. Molin, Fritsell, Lindgren,
Lindvall, för och son Skjström, Drankvett
gammalt namn Strid, Lundgren, Lundin
Lwård, Hög, Lundström, Blomqvist. Här bodde
också en gammal soldat som hette Røbben från
18 hundratalets midt han var fader till
11 söner men när den 12 pojken var född
fick han medalj för alla pojkarna levde
och voro födda utan lyte. Bulltön² var också
ett knektanamn och torpet heter Bulltåsen.
Men nu äro hela familjerna flyttade från

Torpens villkor äro öde och skogbevuxna som gamla ärliga och arbetsamma kustruna och männen bruka i kyrkogården för många år "sen" sedan. En av de sista familjerna Kette Berg och flyttade upp till Dalarna i början på 1900 hundratalet. Här bod ju något enstaka barn eller barnbarn t.ex. Pestblom Malin vilka äro välbärgade bönders vilkas wagnar hos föräldrarna stått i skogen. Den första som reste till Tyskland för att arbeta på en stålfabrik Togo värrening dit och bland dem min Faders stuter. Jansson Stockholms barn samt fostersson i denna gården i Knarrabo. Han hade en hel del av dessa soldaters söner i sällskapa dit. Min Fader endast 16 år gammal. Detta var år 1871. Detta var på våren i Mars månad, på hösten fick de resa hem för krig bröt ut.

14
Fattigdomen var stor här då, dålig mat och
ingen lönning för "soddna" sådana präkatornas
pojkrasker. Besam gick härifrån till Halmstad
till fots 7 mil, sedan på en båt som kalle othide
som gick direkt till Hamburg och biljetten
kostade 10 kr. per person. Påföljande år nå
kristen ^{över} slut reste far åter till Tyskland jämte
sina förliga kamrater, samt många gamla
järnvägsarbetare här ifrån orten men då var
arbetsförhållandena värre fabrikerne förstörda
eller skadade så dom gamla reste hem på
hösten igen men dom unga stannade något
år eller mer för att sedan resa därifrån
till etmericka. Då min fader reste ensam
med en pojke från Finnobergs län till en
kolgruva i Festhålen vid floden Ren där
dom arbetade i 7 år. Där var ~~1200~~ 1200
man i arbete 600 hundra på dagen samt

15
lika många på natten. År 1879 på sommaren
reste han till Sverige åter för att hälsa på sina
fosterföräldrar men för att resa åter men foster-
föräldrarna ville att han skulle stanna här
i "byggda bygd" granngården och så blev det.
Här några ord till en visa som sjöngs när
min Fader reste till Tyskland andra gången.
Den 26 April då samlas vi tillhopa,
i Holmsta i Holmsta en sex och fyrtio man,
på natten klockan 2, då skulle båten gå,
sen fick vi ut att segla
på vågorna de blå.
Sen fick vi ut att segla
på vågorna de blå.